

13

Voor feiten en cijfers
over werkgelegenheid

Jaargang 12, augustus 2006

LISA nieuws

2

LISA een frisse impuls waard

3

Werkgelegenheid ook in 2005 nog gedaald

5

De opkomst van de kenniseconomie

10

LISA in beeld

LISA column

Per 1 januari 2006 is I&O Research de ondersteuningsorganisatie van LISA. We zijn daar blij mee omdat LISA met 19 registerhouders en een landelijk dekkende werkgelegenheidsregistratie een interessante organisatie is met veel potentie voor beleidsmakers. De mogelijkheden van LISA worden nog onvoldoende erkend en benut; het potentieel aan kansen in de markt moet meer voor het voetlicht gebracht worden, en ook dat vinden we een interessante uitdaging.

LISA EEN FRISSE IMPULS WAARD

I&O Research

I&O Research heeft de ondersteuning van LISA overgenomen van ETIN Adviseurs na een aanbestedingsprocedure waarop 4 gegadigden zich hadden gemeld waaronder ook ETIN. De keuze voor ons heeft te maken met onze jarenlange ervaring met grote statistische projecten, waaronder ook een vestigingen- en werkgelegenheidsregister, en met advisering van lokale en regionale overheden op dit terrein.

Daarnaast heeft meegespeeld onze landelijke connecties: een meerderheidsparticipatie in bureau CAB Groningen, o.a. houder van het vestigingen- en werkgelegenheidsregister van de provincie Groningen en de recente overname van bureau SWB te Hoorn dat betrokken is bij het register van Noord-Holland Noord. Ook is van betekenis dat I&O Research een meerjarige opdracht heeft gekregen van de provincie Noord Brabant voor onderhoud en analyse van het register van de provincie. Dit laatste doen we in goede samenwerking met de registerhouders van de regio's Breda, Tilburg, Eindhoven en Helmond. In Noord-Oost Brabant treden we zelf op als registerhouder.

Witte vlekken

De basis van LISA wordt gevormd door het engagement en de samenwerkingsattitude van lokale en regionale registerhouders ondersteund door een bont palet van provincies, gemeenten, regionale samenwerkingsverbanden en een enkele Kamer van Koophandel. De data van de afzonderlijke registerhouders worden aan elkaar geknoopt door het bedrijf Mellon van Eric Meerman. LISA kan dan ook aan het begin van elk nieuw jaar een gedetailleerd beeld leveren van de landelijke ontwikkelingen in vestigingen en werkgelegenheid.

Het is jammer dat in de regio's Gooi & Vechtstreek en Kennemerland en IJmond geen regionale registerhouder beschikbaar is waardoor wij deze witte vlekken in het landelijk systeem moeten verzorgen. Het is beter dat regionale registerhouders actief zijn omdat zij beter op de hoogte zijn van het aanwezige bedrijven- en instellingenbestand. Gezien onze goede contacten in die regio's is het wellicht mogelijk deze witte vlekken weg te poetsen.

LISA en andere

Het LISA-bestuur is zich bewust niet een alleenrecht te hebben voor de verkoop van bedrijfs- en werkgelegenheidsdata. LISA verkeert in een dynamisch en concurrerend veld met verschillende aanbieders en is zich daarvan terdege bewust. Over verschillende bedrijven op de markt van NAW-data kunnen we kort zijn: de kwaliteit is wisselend. Belangrijk is echter de ontwikkeling van het NHR, het Nieuwe Handels Register van de Kamers van Koophandel, dat meer informatie biedt dan de bekende Handelsregisters en bovendien een wettelijke basis krijgt. Tot voor kort werd steeds gesproken over de komst van het BBR, het Basis Bedrijven Register, maar deze benaming is geschrapt. De benaming NHR is ook beter omdat de Handelsregisters de basis vormen van de vernieuwing gericht op een completer en actueler bestand dan de oude registers bieden. Zo worden bijv. ziekenhuizen en landbouwbedrijven beter opgenomen in het NHR en wordt gebruik gemaakt van officieel bronmateriaal zoals van de Belastingdienst. Ook wordt er met het CBS overlegd over sluitende definiëringen zoals bijv. van het begrip "ondernemer".

Het belangrijkste kwaliteitsonderscheid van LISA blijft echter de werkgelegenheid per vestiging. Op het terrein van bedrijfsgegevens biedt het NHR echter een prima samenwerkingsmogelijkheid met LISA. Daarom zal LISA in deze zich ontwikkelende markt beweeglijk moeten zijn en soepel inspelen op de zich ontwikkelende en meer concurrerende situatie. En moeten focussen op het onderscheidend vermogen van LISA: de actualiteit en de dynamiek van de werkgelegenheid op detailniveau. Dit betekent enerzijds desinvesteren en anderzijds investeren in datgene dat LISA in de komende jaren een unieke positie laat behouden. Wij zullen LISA daarin graag ondersteunen.

LISA – promotie

Het sterke punt van LISA is de kwaliteit. Een speciale werkgroep van registerhouders houdt zich hiermee bezig. LISA voert constant reparaties met terugwerkende kracht uit wanneer nieuw getraceerde bedrijven in eerdere jaren over het hoofd zijn gezien. Door deze reparaties in de tijd is het mogelijk om betrouwbare regionale en sectorale trendanalyses te maken. Hierdoor biedt LISA de Rijksoverheid, provincies, gemeenten, maar ook

Column door
Nico Buurman,
directeur I&O Research

universiteiten en het bedrijfsleven een degelijke basis voor de ontwikkeling en analyse van economisch beleid. Een interessante toepassingsmogelijkheid is het benchmarken van regio's en sectoren van werkgelegenheid, maar ook voor de promotie van regio's of het acquisitiebeleid van regio's en gemeenten.

Ook voor steekproefbestanden en onderzoek biedt LISA dé volledige en actuele basis: het Dynamisch NAW bestand staat daarvoor garant. Het detailniveau, de actualiteit én de kwaliteit van de registratie van vestigingen maakt dit bestand bij uitstek geschikt voor het leveren van adressen voor steekproefonderzoek. Hierbij moet niet alleen worden gedacht aan wetenschappelijk onderzoek. LISA biedt een uitstekende basis voor marktonderzoek, maar ook voor de verspreiding van promotiemailings. Met name in de marketingwereld zijn de mogelijkheden van LISA nog onderbelicht gebleven. Wij zijn in staat om elke gewenste steekproef op maat te ontwerpen, ook in abonnementsvorm, en elke selectie van adressen voor marketingacties.

Wij zijn dan ook van mening dat met promotiefolders van toepassingsmogelijkheden van het LISA-basismateriaal, gericht op zorgvuldig geselecteerde doelgroepen, meer potentiële afnemers kunnen worden bereikt.

Kortom, I&O Research staat als ondersteunende organisatie voor LISA met haar expertise en engagement in de startblokken om LISA de marktpositie te geven die het de komende jaren verdient.

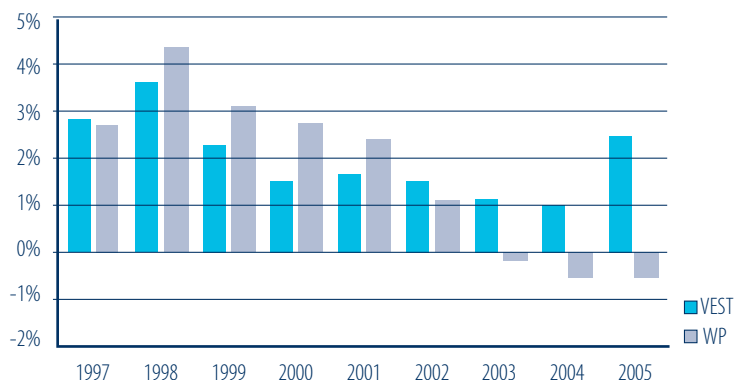
Nico Buurman, directie I&O Research

Werkgelegenheid ook in 2005 nog gedaald

Afname werkgelegenheid verder doorgezet

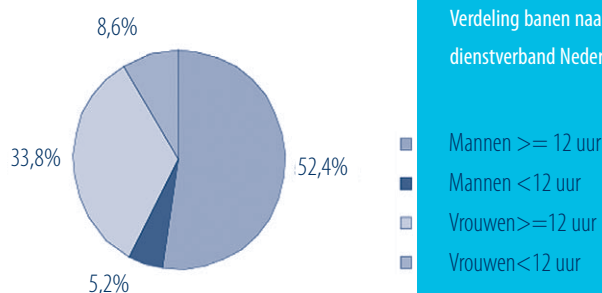
Als gevolg van de conjuncturele neergang is de vraag naar arbeidskrachten ook in 2005 nog afgenomen, de tekenen van herstel van de economie hebben zich in 2005 nog niet vertaald in groei van het aantal banen. In absolute termen daalde het aantal werkzame personen vorig jaar met 40.000. Dit komt overeen met een daling van 0,5%. De dalende tendens van de laatste jaren wordt daarmee gecontinueerd. Voor het derde jaar op rij is er sprake van een krimp van de werkgelegenheid in Nederland (-0,1 in 2003 en -0,5% in 2004). Het totaal aantal werkzame personen (inclusief uitzendkrachten) komt in 2005 uit op ongeveer 7.442.000. De werkgelegenheid is verspreid over bijna 907.000 vestigingen. Dit aantal is ten opzichte van 2004 met circa 22.000 vestigingen (+2,5%) relatief sterk toegenomen. De groei van het aantal bedrijven wordt vooral bepaald door toename van het aantal nieuwe kleine bedrijven.

Jaarlijkse groei van het aantal werkzame personen en aantal vestigingen in Nederland (1997-2005)

Aantal banen invuld door vrouwen gelijk gebleven

Was er in voorgaande jaren sprake van een groeiend aantal werkzame vrouwen, in 2005 is het aantal werkzame vrouwen stabiel gebleven. Hiermee doen vrouwen het wel beter dan mannen. De werkgelegenheid voor mannen is namelijk gedaald met 0,9%. Hoewel vrouwen in de totale werkgelegenheid met 42,4% nog wel zijn ondervertegenwoordigd, neemt dit aandeel wel elk jaar verder toe (in 1996 was dat nog 38,6%). Relatief veel vrouwen zijn werkzaam in kort dienstverband (<12 uur)

Verdeling banen naar geslacht en aard dienstverband Nederland, 2005

Groot banenverlies industrie

Acht van de twaalf onderscheiden sectoren hebben in 2005 een lager aantal werkzame personen dan in 2004. In absolute aantal is de industrie met een afname van ruim 26.000 arbeidsplaatsen de grootste verliezer. Relatief gezien hebben echter de twee kleinere sectoren financiële instellingen en landbouw de hardste klappen gekregen met een werkgelegenheidsafname van (bijna) 4%. Andere sectoren waar net als vorig jaar banen verloren zijn gegaan, zijn de handelssector (-9.000), transport/communicatie (-4.350), de horeca (-3.350) en de bouwnijverheid (-3.000). Binnen de marktsector is er één sector die een positief resultaat heeft gehaald; de zakelijke dienstverlening. Was er vorig jaar nog sprake van een arbeidsmarktverlies, dit jaar heeft de werkgelegenheidsafname plaatsgemaakt voor een behoorlijke toename (+15.000). Met name de ICT-sector lijkt zich te herstellen.

In 2004 compenseerden de minder conjunctuurgevoelige sectoren als de zorg, overheid en het onderwijs voor een aanzienlijk deel het banenverlies in de marktsector. Ook dit jaar biedt vooral de zorgsector voor een groeiend aantal personen een plek op de arbeidsmarkt (+16.000). Deze groei is echter wel minder groot dan voorgaand jaar. Daarnaast hebben ook het onderwijs en de 'overige' dienstverlening (waartoe onder andere cultuur en recreatie behoren) in beperkte mate extra arbeidsplaatsen gecreëerd. Werd in 2004 reeds in enigermate de impact van de bezuinigingen bij de overheid zichtbaar; in 2005 wordt deze slag in alle hevigheid duidelijk. De werkgelegenheid is er namelijk met ruim 7.000 arbeidsplaatsen afgenomen.

Aantal vestigingen en werkzame personen in Nederland naar sector (2005)

Sector	Vestigingen absoluut	Werkzame personen			
		absoluut	% in totaal	Groei abs. 2005/2004	Groei % 2005/2004
Landbouw*	89.670	260.080	3,5	-10.190	-3,8
Industrie	53.830	946.160	12,7	-26.390	-2,7
Bouw	80.250	469.300	6,3	-3.000	-0,6
Handel	224.070	1.335.660	17,9	-9.000	-0,7
Horeca	45.710	307.860	4,1	-3.350	-1,1
Transport/communicatie	34.570	475.850	6,4	-4.350	-0,9
Financiële instellingen	18.510	244.780	3,3	-10.190	-4,0
Zakelijke diensten	195.360	1.062.260	14,3	14.910	1,4
Overheid	3.720	437.910	5,9	-7.090	-1,6
Onderwijs	25.800	473.600	6,4	1.260	0,3
Zorg	52.330	1.090.850	14,7	16.140	1,5
Overige diensten	82.770	337.350	4,5	1.080	0,3
Totaal	906.550	7.441.600	100,0	-40.160	-0,5

Regionale verschillen groot

Flevoland en Utrecht zijn de twee provincies die zich qua werkgelegenheid positief ontwikkeld hebben. Het aantal banen is er met respectievelijk 0,8 en 0,7% toegenomen ten opzichte van 2004. Overigens is de groei van Flevoland in historisch perspectief laag te noemen. Provincies die achterblijven bij de landelijke werkgelegenheidsontwikkeling zijn Groningen (-0,9%), Zuid-Holland (-1,1%) en Limburg (-2,4%).

Vergelijken we 2005 met 2004 dan heeft vooral Utrecht zich positief ontwikkeld (2004: -1%; 2005: +0,7%) en heeft Limburg de positie van Zeeland overgenomen met de sterkste werkgelegenheidsdaling (2004: -1%; 2005: -2,4%).

Werkgelegenheidsontwikkeling
2004-2005 per provincie

Bron: LISA 2005

De opkomst van de kenniseconomie

Gert Jan Hospers (Universiteit Twente) en Gerben Huijgen (I&O Research)

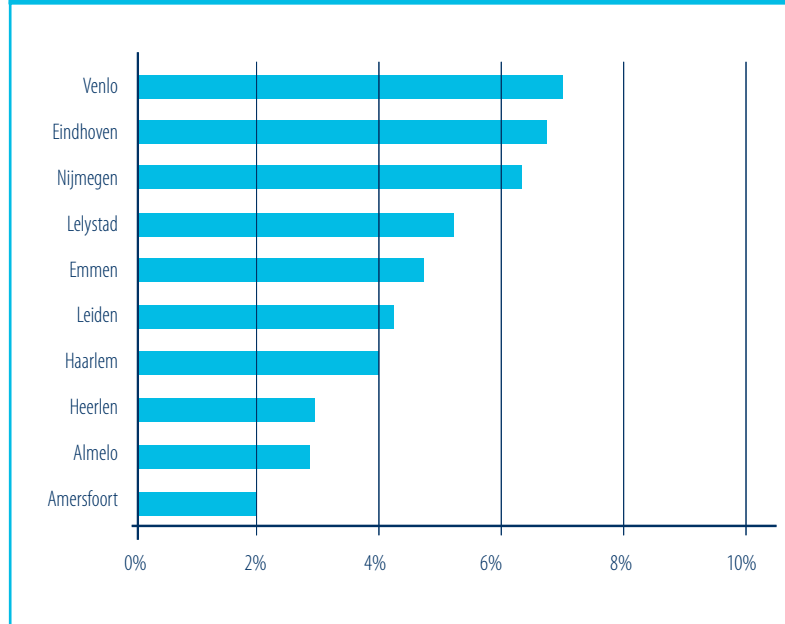
Het belang van de kennisintensieve bedrijvigheid in steden en regio's

De economie van de 21e eeuw is een kenniseconomie. In een hoogontwikkelde samenleving als de Nederlandse is kennis de doorslaggevende concurrentiefactor geworden, niet alleen voor het bedrijfsleven, maar ook voor regio's en steden. Willen we de huidige welvaartsgroei vasthouden, dan zullen we verder moeten investeren in kennisintensieve bedrijvigheid. Om het in de woorden van de bekende econoom Schumpeter (1943) te zeggen: kennisintensieve bedrijvigheid zet een proces van 'creatieve destructie' in gang, waardoor bestaande markten verdwijnen en nieuwe ontstaan. Nieuwe kennis kan leiden tot een scala aan vernieuwingen, variërend van doorbraken in de informatie- of biotechnologie (radicale innovatie) tot kleine veranderingen in alledaagse gebruiksvoorwerpen (incrementele innovatie). Overigens hoeft het bij innovatie niet altijd te gaan om nieuwe technologieën; ook op het terrein van bedrijfsorganisatie, marketing en logistiek is vernieuwing mogelijk, zoals fast-food-keten McDonald's heeft laten zien.

Innovatie is van alle tijden. Denk maar aan de uitvinding van de stoommachine. In tegenstelling tot vroeger volgen innovaties elkaar tegenwoordig een stuk sneller op. In een land als de Verenigde Staten was in 1999 meer dan de helft van economische groei afkomstig uit bedrijvigheid die tien jaar geleden niet of nauwelijks bestond.

Deze ontwikkeling heeft voor westerse bedrijven weliswaar nieuwe

Grafiek 2
Aandeel witte jassen in totale werkgelegenheid

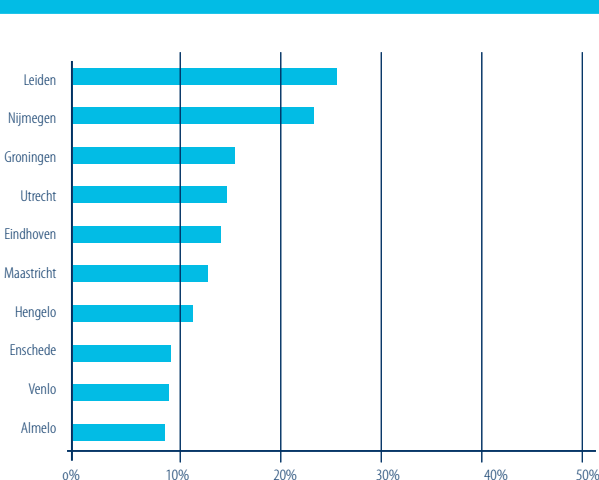
liggen dan in het Westen (bijvoorbeeld Oost-Europa, Zuidoost Azië en Latijns-Amerika) is de internationale concurrentie niet alleen verscherpt, maar ook van karakter veranderd. Hoogontwikkelde landen als Nederland kunnen niet meer volstaan met concurrentie op basis van kosten; in plaats daarvan moeten ze hun concurrentievoordeel halen uit kennisintensieve en kwalitatief hoogwaardige innovaties.

Regio's en steden in de kenniseconomie

De 'global-local' paradox betekent dat naast bedrijven ook regio's en steden met toenemende concurrentie te maken hebben gekregen. Vanwege het belang van nabijheid voor innovatie kunnen de specifieke lokale omstandigheden van een gebied immers het verschil maken in de mondiale kenniseconomie. Het is de lokale kennisbasis -tegenwoordig ook wel het regionale of stedelijke 'innovatiesysteem' genoemd- die uiteindelijk bepaalt waarin een gebied zich kan onderscheiden van zijn concurrenten. Regio's en steden worden gedwongen na te denken over de vraag in welke kennisintensieve activiteiten ze zich willen specialiseren en profileren. Zo bezien is het ook te verklaren waarom bedrijven en overheden tegenwoordig een groeiende belangstelling hebben voor concepten zoals industriële districten, innovatienetwerken, gezamenlijke research & development (R&D), regionale clusters en creatieve steden. Het zijn allemaal termen die wijzen op het belang van kennisuitwisseling tussen lokale partijen die nodig is om te kunnen innoveren. Ook al zal niet elke plaats een tweede Silicon Valley kunnen worden, sommige regio's laten zien dat het heel goed mogelijk is om unieke lokale kenmerken slim in te zetten in de concurrentiestrijd. Denk aan de Zwitserse Jura d'Arc, waar de

Grafiek 1

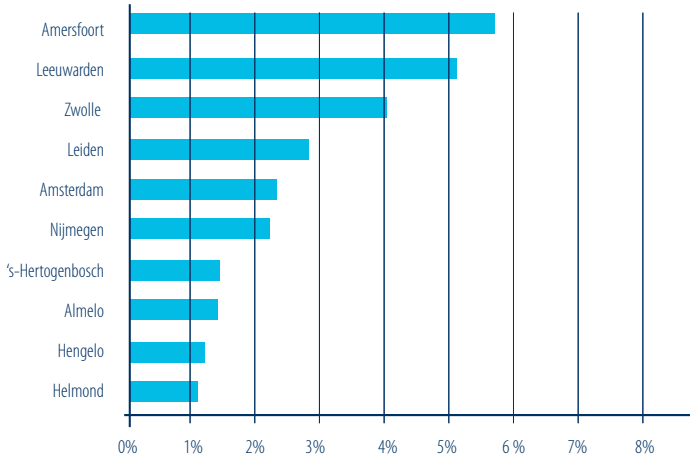
Aandeel Kennismakers in totale werkgelegenheid

afzetmarkten gecreëerd, maar tegelijkertijd ook nieuwe concurrenten opgeleverd. Door de opkomst van gebieden waar de arbeidskosten lager

Grafiek 3

Groei kennisintensieve werkgelegenheid 2004-2005

lokale horloge-industrie haar lange traditie in het vervaardigen van precisie uurwerken combineert met trendy vormgeving en nieuwe marketing-technieken (Swatch). Ook het Deense Jutland, waar de meubelindustrie zijn wereldwijde concurrentiekracht ontleent aan hoogwaardige kwaliteit en innovatieve designs, laat zien dat traditionele activiteiten prima samen kunnen gaan met kennisintensieve toepassingen. Het einde van de kenniswedloop tussen regio's en steden is nog niet in zicht. We staan pas aan het begin. Om deze concurrentiestrijd ook in de toekomst aan te kunnen, is het zaak dat regio's en steden tijdig maatregelen nemen om hun kennisintensieve bedrijvigheid te koesteren en waar mogelijk te stimuleren.

Het meten van de kenniseconomie

Het is niet eenvoudig om vast te stellen welke bedrijvigheid kennisintensief is en welke niet. Dat heeft te maken met het immateriële karakter van kennis: kennis is ongreepbaar en zit grotendeels in de hoofden van mensen ('human capital').

Er is onderscheid te maken tussen bedrijven die zelf kennis ontwikkelen (de kern van kennisintensieve bedrijvigheid), met daaromheen een schil van kennisaanwendende bedrijven. Naast het onderscheid tussen kennis-aanwenders en kennisontwikkelaars zijn bedrijven nog verder onder te verdelen. In samenwerking met Gert Jan Hospers van de Universiteit Twente is de kern van kennisintensieve bedrijvigheid in vijf groepen te splitsen, die hieronder kort worden toegelicht. Wellicht ten overvloede: bij onderstaande indeling van kennisintensieve bedrijvigheid gaat het louter om 'ideaaltypen'. In de praktijk zal geen enkel bedrijf volledig in een hokje te plaatsen zijn. Met name tussen categorie A en B en tussen categorie C en D is het onderscheid moeilijk te maken. Ook hoeven de categorieën elkaar niet uit te sluiten. Zo is het mogelijk dat een talentvolle uitvinder zijn slobbertrui voor een bezoek aan de klant even inruilt voor een maatpak, hoe ongemakkelijk

hij zich er ook in voelt. De typologieën zijn slechts bedoeld om de gedachten te vormen en aandacht te vragen voor het feit dat bij kennisintensieve bedrijvigheid het verschijnsel 'one size fits all' niet altijd op gaat.

A] De witte jassen

In deze categorie vallen ondernemingen met een sterke gerichtheid op eigen, 'in house' R&D. Het gaat om relatief grote bedrijven met een gevestigde naam die vaak al lang bestaan ('nationale kampioenen').

In deze bedrijven krijgen academisch geschoolde ingenieurs nog de tijd om naast toegepast ook fundamenteel onderzoek te doen, overigens vaak in samenwerking met gespecialiseerde vakgroepen op universiteiten. Dit soort bedrijven komen we vooral tegen in de chemische sector, de elektronica en kennisintensieve sectoren in de zware industrie. Vanwege de aard van het innovatieproces in deze bedrijven loopt het hoogopgeleide R&D-personeel vaak in witte jassen rond; innoveren is hier een 'cleane' aangelegenheid geworden, waar de creativiteit op het eerste gezicht ver te zoeken lijkt. Ter illustratie van deze categorie: de Grote Zeven (Shell, Philips, Akzo Nobel, Unilever, ASML, Océ, DSM), maar ook Stork, Ericsson en DAF zijn exemplarisch voor 'witte jas'-bedrijven.

B] De overalls

Kenniswerkers in blauwe 'overalls' ('blue collar-workers') zien we vooral in bedrijven die hun sporen hebben verdiend in de traditionele industriële productie, zoals ambacht en nijverheid. Het gaat hier bij uitstek om bedrijvigheid in de 'oude economie'. Op het eerste gezicht is deze bedrijvigheid meer productie- en kapitaalintensief dan kennisintensief.

De meeste kennis en innovaties verkrijgen de 'overall'-bedrijven echter door samenwerking met (collega)bedrijven in de sfeer van toelevering en uitbesteding (T&U). De firma's in deze categorie zijn ofwel sterk schaalintensief ofwel sterk gespecialiseerd, c.q. ambachtelijk. Het zijn typisch bedrijven die we in loodsen en werkplaatsen op een traditioneel bedrijventerrein aan de rand van een stad aantreffen. Voorbeelden van 'overall'-bedrijven -die met name in Twente en Brabant veel voorkomen- zijn Ten Cate, Twentsche Kabel, Vredestein, Nedap, Johma, Van Bommel, Peijnenburg en in mindere mate ook grote, maar 'rijpe' bedrijven als Corus.

C] De slobbertruien

Deze categorie, die bestaat uit jonge, technologisch hoogwaardige bedrijfjes, is het meest 'beladen' in de zin dat ze appelleert aan het romantische beeld van de uitvinder: een wereldvreemde en onaangepaste, maar desalniettemin geniale persoonlijkheid die net zolang doorvorst totdat hij een technisch probleem heeft opgelost. Dit zijn de 'nerds', de 'Einsteins', de 'Willie Wortels' die -levend op pizza's en cola en het liefst gehuld in een slobbertrui- tot technologische doorbraken komen, of het nu om een nieuw product of productieproces gaat. 'Slobbertrui'-bedrijven die in het verleden vaak vanuit zolderkamers of campusflats werden gerund, treffen we nu dan ook steeds vaker aan in professionele bedrijfsverzamelgebouwen in de buurt van een kennisinstelling. Tegenwoordig zien we met name 'slobbertrui'-bedrijven in de informatie- en communicatietechnologie (ICT), biotechnologie en nanotechnologie.

D] De maatpakken

In de hiervoor genoemde categorieën vertaalt kennisontwikkeling zich steeds in iets tastbaars, bijvoorbeeld een nieuw product of een nieuwe machine. Dat is echter niet het geval in de categorie 'maatpakken'. Immateriële kennisintensieve bedrijvigheid vinden we met name in de zakelijke dienstverlening. De categorie 'maatpakken' is heterogeen. Zo omvat ze commerciële, juridische en technische adviesbureaus, bedrijven die ICT-systemen implementeren, banken en logistieke dienstverleners. Terwijl 'maatpak'-bedrijven het meest direct met de klant te maken hebben, weet diezelfde klant anders dan bij een product van tevoren meestal niet wat hij kan verwachten. Bij afwezigheid van dergelijke garanties

investeren dienstverleners dan ook met name in de opbouw van een goede reputatie, een mooi kantoor (A-locaties in de stad of op het businesspark) en representatief geklede werknemers (maatpakken!). Deze 'professionele organisaties' kunnen groot zijn en veel overhead kennen zoals CMG, KPMG, McKinsey, Oranjewoud, Nedloyd en TPG; andere 'maatpak-bedrijven' zijn daarentegen klein en grossieren in kennis op specifiek terrein.

E] De spencers

De categorie 'spencers' omvat medewerkers die verbonden zijn aan (semi)publieke instellingen op het gebied van onderwijs en onderzoek.

Daarbij valt in de eerste plaats te denken aan onderzoekers en docenten in het hoger onderwijs (HBO-WO) en daaraan gerelateerde instituten (bijvoorbeeld gespecialiseerde researchcentra zoals MESA+ op de UT of TNO). De inhoud staat bij hen voorop, of het nu om onderwijs in oude talen of high-tech biotechnologisch onderzoek gaat. 'Spencers' hechten dan ook sterk aan hun vrijheid (bijvoorbeeld flexibele werktijden of thuiswerken) en onafhankelijkheid vanuit het argument dat het 'denken' een vrij proces is dat zich niet laat reguleren. Het zijn de 'spencers' die de andere categorieën kenniswerkers voorbereiden op hun toekomst. Vanwege deze rol staan ze als het ware aan het begin van de 'kennisketen'.

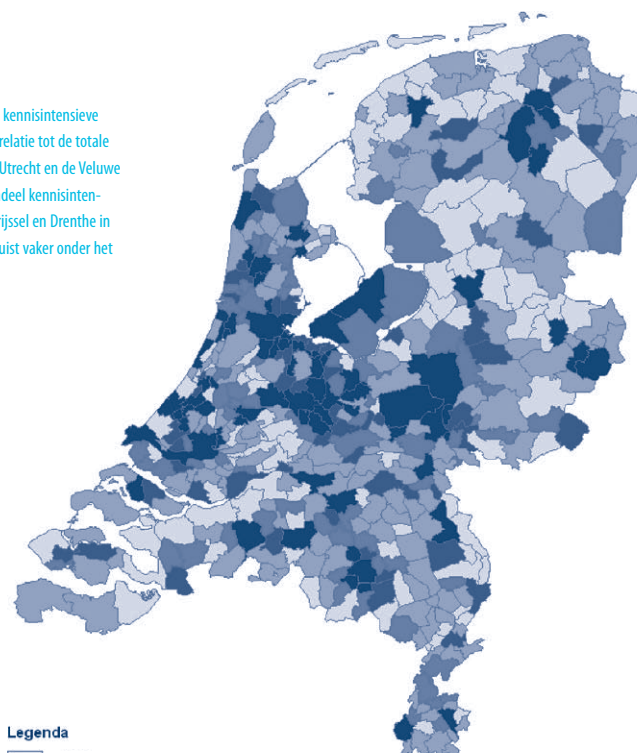
Kennisintensieve bedrijven in Nederland

Met LISA gegevens is het mogelijk om voor elke stad of regio een analyse te maken van de kennisintensieve sector. In dit artikel er voor gekozen om de steden met de (relatief) meeste werkgelegenheid in de kenniseconomie weer te geven.

Leiden en Nijmegen zijn de enige twee gemeenten in Nederland waar meer dan één op de vijf banen wordt ingevuld door een kennismaker (grafiek 1). Het Nederlands gemiddelde ligt rond zes procent. Dit hoge aandeel wordt voornamelijk verklaard door de aanwezigheid van de universiteit. Het aandeel spencers is hierdoor relatief hoog. Witte jassen vinden we relatief veel in Venlo en Eindhoven (het Nederlands gemiddelde ligt rond twee procent). Ook andere middelgrote steden zoals Lelystad, Emmen en Heerlen onderscheiden zich door veel witte jassen (grafiek 2). Grafiek 3 laat zien welk G31 steden ten opzichte van 2004 een (relatief) sterke groei van kennisintensieve werkgelegenheid hebben doorgemaakt. Weergeven zijn de tien gemeenten met de relatief sterkste groei. Met een groei van bijna zes procent laat Amersfoort de sterkste groei zien. Ook Zwolle en Leeuwarden laten een sterke groei zien. Overigens is in de periode 2004-2005 het aantal kennisintensieve banen niet toegenomen.

Kennisintensieve werkgelegenheid

De kaart geeft per gemeente het aandeel kennisintensieve banen (kennismakers en aanwenders) in relatie tot de totale werkgelegenheid. Met name in de regio Utrecht en de Veluwe treffen we veel gemeenten met hoog aandeel kennisintensieve werkgelegenheid. In delen van Overijssel en Drenthe in ligt het aandeel kennisintensieve banen juist vaker onder het gemiddelde.

Legenda

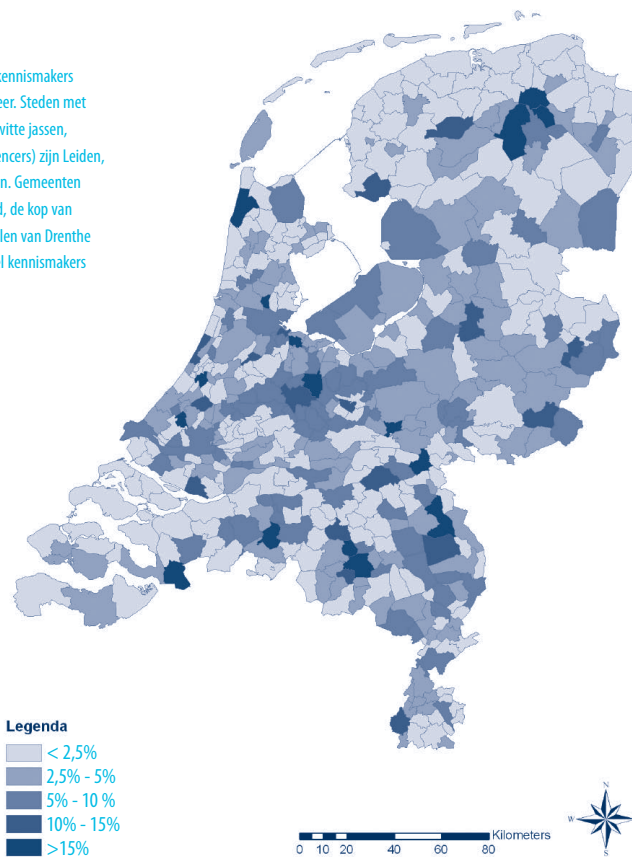
< 15%
15% - 20%
20% - 25 %
25% - 30%
>30%

0 10 20 40 60 80 Kilometers

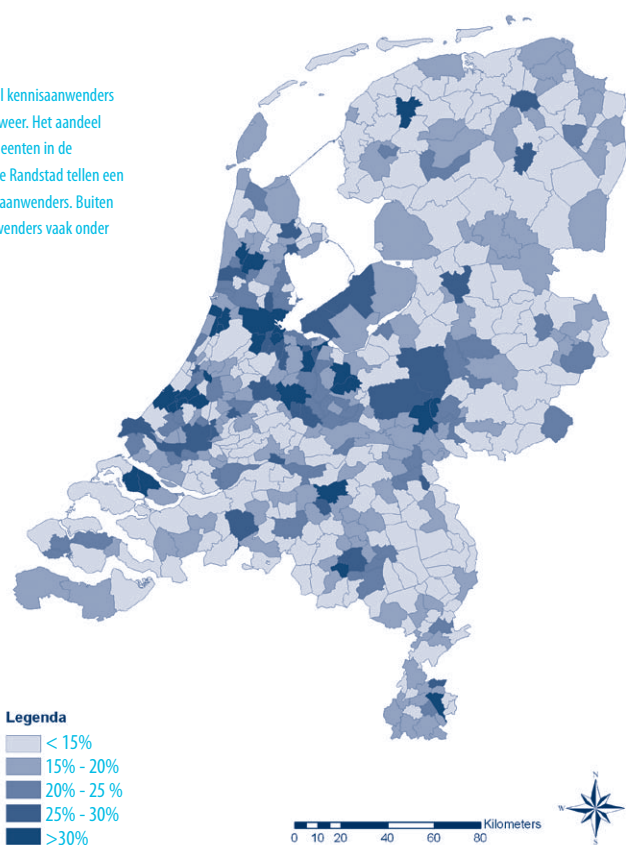
Kennismakers

De kaart geeft per gemeente het aandeel kennismakers in relatie tot de totale werkgelegenheid weer. Steden met relatief veel kennismakers (het totaal van witte jassen, overalls, slobbertruien, maatkakken en spencers) zijn Leiden, Nijmegen, Groningen, Utrecht en Eindhoven. Gemeenten in meer perifeer gelegen regio's als Zeeland, de kop van Noord-Holland, Friesland, Groningen en delen van Drenthe en Overijssel hebben vaak een laag aandeel kennismakers (minder dan 2,5 procent).

Kennisaanwenders

De kaart geeft per gemeente het aandeel kennisaanwenders in relatie tot de totale werkgelegenheid weer. Het aandeel kennisaanwenders is vooral hoog in gemeenten in de Randstad. Veel (grotere) gemeenten in de Randstad tellen een aandeel van meer dan 25 procent kennisaanwenders. Buiten de Randstad ligt het aandeel kennisaanwenders vaak onder de 15 procent.

Overzicht aantal banen per sectie (abs en %) per gemeente in 2005.

	maakindustrie			financiële instellingen			zorg en welzijn		
	Gemeente	abs.	%	Gemeente	abs.	%	Gemeente	abs.	%
1	Velsen	12.120	36,4%	Leeuwarden	6.420	9,7%	Leiden	15.230	27,7%
2	Sittard-Geleen	15.410	30,5%	Amsterdam	39.620	8,6%	Nijmegen	24.310	26,2%
3	Oss	10.910	28,6%	Utrecht	14.310	7,2%	Zeist	8.860	26,0%
4	Bergen op Zoom	7.340	23,7%	Amersfoort	5.170	6,9%	Assen	7.840	23,8%
5	Helmond	8.440	23,4%	Heerlen	3.330	6,8%	Gouda	7.130	22,2%
6	Almelo	8.560	22,6%	Apeldoorn	5.600	6,3%	Heerlen	10.450	21,3%
7	Hengelo (O.)	9.400	22,0%	Amstelveen	2.190	5,7%	Bergen op Zoom	6.400	20,6%
8	Venlo	11.170	21,5%	Zeist	1.930	5,7%	Leeuwarden	13.420	20,2%
9	Emmen	9.710	21,1%	Rotterdam	17.610	5,6%	Helmond	7.020	19,5%
10	Roosendaal	7.740	20,1%	Ede	2.800	5,6%	Maastricht	14.240	19,4%
11	Deventer	8.210	18,6%	Arnhem	4.930	5,4%	Almelo	7.350	19,4%
12	Doetinchem	5.500	17,3%	Gouda	1.680	5,2%	Dordrecht	10.190	19,3%
13	Tilburg	15.810	16,2%	s-Gravenhage	11.370	4,9%	Tilburg	18.840	19,2%
14	Zaanstad	8.970	16,0%	s-Hertogenbosch	4.540	4,9%	Zwolle	14.660	19,0%
15	Eindhoven	20.800	14,8%	Eindhoven	6.740	4,8%	Groningen	22.820	19,0%
16	Enschede	10.780	14,7%	Nieuwegein	1.770	4,0%	Doetinchem	6.010	18,8%
17	Dordrecht	7.270	13,8%	Zwolle	3.080	4,0%	Ede	9.470	18,8%
18	Nijmegen	12.650	13,7%	Tilburg	3.870	3,9%	Enschede	13.490	18,4%
19	Heerlen	6.010	12,2%	Capelle a/d IJssel	1.420	3,8%	Alkmaar	8.090	17,8%
20	Apeldoorn	10.190	11,5%	Zoetermeer	1.590	3,6%	Deventer	7.850	17,8%
21	Maastricht	8.320	11,4%	Assen	1.160	3,5%	Roosendaal	6.730	17,5%
22	Haarlem	7.730	11,3%	Almere	1.780	2,8%	Delft	8.320	17,4%
23	Gouda	3.510	10,9%	Enschede	1.900	2,6%	Arnhem	15.870	17,3%
24	Zoetermeer	4.890	10,9%	Breda	2.210	2,4%	Haarlem	11.470	16,8%
25	Lelystad	3.260	10,6%	Alkmaar	1.100	2,4%	Apeldoorn	14.920	16,8%
26	Ede	5.070	10,1%	Haarlemmermeer	2.990	2,4%	Venlo	8.560	16,5%
27	Hilversum	4.480	10,0%	Sittard-Geleen	1.210	2,4%	Breda	14.830	16,4%
28	Almere	5.870	9,3%	Rijswijk	850	2,4%	Utrecht	32.350	16,2%
29	Leiden	5.020	9,1%	Westland	1.130	2,2%	Rotterdam	50.830	16,2%
30	Breda	8.130	9,0%	Haarlem	1.500	2,2%	Amersfoort	12.110	16,1%
31	Zwolle	6.700	8,7%	Groningen	2.570	2,1%	Sittard-Geleen	8.040	15,9%
32	s-Hertogenbosch	7.810	8,4%	Zaanstad	1.030	1,8%	Amstelveen	5.920	15,5%
33	Leeuwarden	5.370	8,1%	Lelystad	540	1,8%	Emmen	7.040	15,3%
34	Rotterdam	25.300	8,1%	Bergen op Zoom	530	1,7%	Nieuwegein	6.520	14,8%
35	Assen	2.600	7,9%	Hilversum	760	1,7%	Capelle aan den IJssel	5.270	14,2%
36	Westland	3.820	7,5%	Almelo	630	1,7%	s-Gravenhage	32.700	14,1%
37	Amersfoort	5.530	7,3%	Nijmegen	1.350	1,5%	Lelystad	4.260	13,9%
38	Alkmaar	3.310	7,3%	Emmen	660	1,4%	Hilversum	6.210	13,8%
39	Delft	3.410	7,1%	Deventer	620	1,4%	Amsterdam	62.800	13,6%
40	Groningen	8.310	6,9%	Maastricht	1.030	1,4%	Eindhoven	18.780	13,4%
41	Arnhem	5.700	6,2%	Doetinchem	450	1,4%	s-Hertogenbosch	12.060	13,0%
42	Haarlemmermeer	7.690	6,2%	Helmond	490	1,4%	Zoetermeer	5.780	12,9%
43	Nieuwegein	2.270	5,2%	Oss	510	1,3%	Hengelo (O.)	5.420	12,7%
44	Amsterdam	21.170	4,6%	Roosendaal	500	1,3%	Almere	7.880	12,5%
45	Zeist	1.540	4,5%	Hengelo (O.)	540	1,3%	Oss	4.410	11,6%
46	Capelle a/d IJssel	1.670	4,5%	Venlo	610	1,2%	Zaanstad	5.960	10,6%
47	Utrecht	8.620	4,3%	Velsen	390	1,2%	Rijswijk	3.460	9,7%
48	Rijswijk	1.410	4,0%	Dordrecht	610	1,2%	Westland	4.020	7,9%
49	s-Gravenhage	9.150	3,9%	Delft	470	1,0%	Velsen	2.610	7,8%
50	Amstelveen	760	2,0%	Leiden	440	0,8%	Haarlemmermeer	6.630	5,3%
	Nederland totaal	911.610	12,3%		244.780	3,3%		1.090.840	14,7%

Beschikbare gegevens

Per vestiging zijn de volgende gegevens beschikbaar:

Naam, vestigingsadres, correspondentieadres, activiteitencode (SBI 1993), aantal mannen fulltime, vrouwen fulltime, mannen parttime, vrouwen parttime (absolute gegevens op vestigingsniveau worden alleen geleverd door middel van een grootteklasse of via aggregaties). De werkgelegenheid is inclusief uitzendkrachten. Op basis van deze gegevens is elke denkbare statistiek mogelijk, eventueel gekoppeld met andere gegevensbestanden. LISA behoudt zich ten aanzien van het landelijk register LISA en de daarin opgenomen gegevens alle auteurs- en databankrechten voor.

Omvang bestand

In onderstaande tabel is opgenomen van welke gebieden het LISA-bestand 2005 informatie biedt.

Vergelijkbare statistische informatie is er ook voor de periode 1996 t/m 2004.

gebied omschrijving	aantal	minimum	vestigingen maximum	totaal
6 positie postcodegebied	269.242	1	292	829.069
4 positie postcodegebied	4.019	1	3.306	
gemeenten	467	85	60.342	
COROP-gebieden	40	2.151	87.642	
Provincies	12	19.613	181.757	

Toelichting: het aantal vier positie postcodegebieden waar vestigingen zijn is in LISA 4.019. Het aantal vestigingen per gebied varieert van 1 tot 3.306. Het totale LISA bestand van 2005 bevat 829.069 vestigingen. CBS Landbouwtellingen zijn beschikbaar op het niveau van gemeenten (en hoger.).

Informatie en/of bestellingen LISA

Voor informatie over LISA en het bestellen van onder andere statistische gegevens, steekproeftrekkingen, bestandsverrijkingen kunt u zich wenden tot de LISA Projectorganisatie en Bridgis BV. Voor koppelingen van het LISA-bestand met bijvoorbeeld geografische databestanden kunt u contact opnemen met Bridgis BV.

LISA Projectorganisatie:
Stationsplein 11
Postbus 597
7500 AN Enschede
Tel.: (053) 482 50 80
Fax: (053) 482 50 81
E-mail: info@lisa.nl
Internet: www.lisa.nl

Bridgis BV:
Sint Walburgkerkpad 3
Postbus 71
4000 AB Tiel
Tel.: (0344) 636 242
Fax: (0344) 636 246
E-mail: info@bridgis.nl
Internet: www.bridgis.nl

Colofon

LISA Nieuws is een uitgave van de Stichting LISA die als doel heeft het beschikbaar hebben van informatie over vestigingen en werkgelegenheid in geheel Nederland, primair ten behoeve van onderzoek en beleid. De Stichting vertegenwoordigt de regionale registerhouders die de informatie verzamelen, beheren en in LISA inbrengen.

Redactie: Maarten Bergmeijer, Gerben Huijgen, Freerk Viersen

Ontwerp en realisatie: De Cock Design, Tilburg

Deze uitgave is verzorgd door de LISA Projectorganisatie. Overname van tekst en cijfermateriaal is alleen toegestaan ten behoeve van niet-commercieel gebruik onder bronvermelding. Hoewel bij de uitgave de uiterste zorg is nagestreefd kan voor eventuele aanwezigheid van (zet)fouten en onvolledigheden geen aansprakelijkheid worden aanvaard.

Bestuur Stichting LISA

P.J. Vriens, voorzitter
drs. F. Viersen, secretaris
drs. G. Scholten, penningmeester
ir. B.A. Herfst
drs. M. Bergmeijer

Regionale bronhouders LISA

Bedrijvenregister Meerlanden
Werkgebied: Gemeente Haarlemmermeer e.o.
Dhr. A. de Haan (I&O Research/LISA)
Tel.: (053) 482 50 10
e-mail: info@lisa.nl

Vestigingenregister Amsterdam
Werkgebied: Gemeente Amsterdam e.o.
mevr. C. van Oosteren
Tel.: (020) 527 94 12
e-mail: c.oosteren@os.amsterdam.nl

Werkgelegenheidsregister Stadsgebied Haaglanden
Werkgebied: Stadsgebied Haaglanden
Dhr. G. Scholtens
Tel.: (070) 7501673
e-mail: g.scholten@haaglanden.nl

Provinciaal Arbeidsplaatsen-register (PAR) Utrecht
Werkgebied: Provincie Utrecht
dhr. drs. M. Bergmeijer
Tel.: (030) 258 23 91
e-mail: Maarten.Bergmeijer@Provincie-Utrecht.nl

Werkgelegenheidsregister Provincie Groningen
Werkgebied: Provincie Groningen (excl. Stad Groningen)
mevr. M.S.B. Joustra
Tel.: (050) 316 40 51
e-mail: m.s.b.joustra@provinciegroningen.nl

Vestigingenregister Flevoland
Werkgebied: Provincie Flevoland
dhr. P.M. Smeenk
Tel.: (0320) 265 317
e-mail: smeenk@flevoland.nl

RMO Noordwest-Holland
Werkgebied: KvK voor Noordwest-Holland
dhr. drs. M.A. de Boer
Tel.: (072) 519 57 76
e-mail: mboer@alkmaar.kvk.nl

Vestigingenregister Limburg
Werkgebied: Provincie Limburg
dhr. R.C.M. Vaessens
Tel.: (043) 388 36 13
e-mail: r.vaessens@etl.nl

Werkgelegenheidsregister Gemeente Groningen
Werkgebied: Gemeente Groningen
dhr. T.H. Snijders
Tel.: (050) 367 70 16
e-mail: t.snijders@dia.groningen.nl

Bedrijven- en Instellingen-register Overijssel (BIRO)
Werkgebied: Provincie Overijssel
dhr. J. Bos
Tel.: (038) 425 16 30
e-mail: BIRO@prv-overijssel.nl

Regionale Informatiebank Bedrijven en Instellingen Zeeland (RIBIZ)
Werkgebied: Provincie Zeeland
dhr. R. Lucas
Tel.: (0118) 673 537
e-mail: r.lucas@zeeland.kvk.nl

Provinciale Werkgelegenheidsenquête (PWE) Gelderland
Werkgebied: Provincie Gelderland
dhr. drs. F.J. Viersen
Tel.: (026) 359 91 71
e-mail: f.viersen@prv.gelderland.nl

Vestigingenregister Noord-Brabant
Werkgebied: Provincie Noord-Brabant
Dhr. A. de Haan (I&O Research/LISA)
Tel.: (053) 482 50 10
e-mail: info@lisa.nl

Werkgelegenheidsregister Friesland
Werkgebied: Provincie Friesland
mevr. L.Z. Spijstra
Tel.: (058) 292 53 85
e-mail: l.z.spijstra@fryslan.nl

Drentse Werkgelegenheids-Enquête (DWE)
Werkgebied: Provincie Drenthe
dhr. R. Haverkate
Tel.: (0592) 36 55 55
e-mail: r.haverkate@drenthe.nl

Bedrijvenregister Zuid-Kennemerland + Umland
Werkgebied: Haarlem e.o.
mevr. M. Krauth (ETIN/LISA)
Tel.: (013) 594 01 11
e-mail: info@lisa.nl

Bedrijvenregister Zuid-Holland (BRZ)
Werkgebied: Rijnmond en Rijnstreek
mevr. D. Zoeteman
Tel.: (010) 204 10 42
e-mail: d.zoeteman.bgs@XS4ALL.nl

Register Gooi- & Vechtstreek
werkgebied Hilversum e.o.
Dhr. A. de Haan (I&O Research/LISA)
Tel.: (053) 482 50 10
e-mail: info@lisa.nl

Lisa

website

